Contributed by Miguel Romero
zondag, 16 december 2012 - Last Updated zondag, 16 december 2012

Alle correspondenten, optimisten en pessimisten, waren het er over eens dat de demonstraties van 14 november 2012 (14N) behoorden tot de grootste in de geschiedenis van de Spaanse staat. Massaal, enthousiast, jong (en zeer jong), met veel geïmproviseerde plakkaten en fantasierijke slogans. Dat was het karakter van een indrukwekkende protest. Waar niet werd gedemonstreerd, waren alternatieve en officiële bijeenkomsten.

En dit alles zonder veel voorbereiding, zodat aan de vooravond 'het klimaat' nog koud aanvoelde. Honderdduizenden mensen kwamen op straat in de wetenschap dat er - op de korte en de middellange termijn - geen perspectief op verandering is, dat de ellende van 'de bezuinigingen' onvermijdelijk lijkt en verzet nodig is, wat er ook gebeurt. Dit alles kan alleen maar de uitdrukking zijn van een diepe, krachtige en duurzame golfbeweging.

Een balans

De woordvoerders van regering en ondernemers kunnen dus herhalen dat "het hervormingsbeleid zal doorgaan" en de media kunnen spreken van het "falen" van de mobilisatie. De dag na de algemene staking gaf de krant El Pais Emilio Botin (CEO Bank Santander) pagina's om uit te leggen dat "er geen plan B is". Dat is waar. Maar de heersers beginnen het sociale verzet te vrezen. Zoveel hebben we gewonnen, het zal moeilijk zijn dit te consolideren, maar het zou ongehoord zijn om het te verliezen.

Als demonstraties tellen, wat is dan de betekenis van een algemene staking? Om te beginnen, vormden zij een deel van het algemene succes dat anders niet behaald zou zijn. Maar bovenal, de strijd om de economische activiteiten te verlammen en het sociale leven radicaal te reorganiseren - de natuurlijke en specifieke doelen van een algemene staking – biedt de ruimte om het fundamentele politieke conflict tussen degenen aan de top en die aan de onderkant voort te zetten.

Daarom is het nodig de balans op te maken van wat goed of minder goed werkte aan de basis van de beweging. Welke vooruitgang is zichtbaar, wat zijn de tegenslagen en waarmee moeten we rekening houden voor de toekomst?

Obstakels om te overwinnen

De 14e november is gebleken dat een aantal 'zwarte gaten' nog niet is opgelost. De belangrijkste betreft de bankensector. In een tijd van groeiende financialisering van de economie is het zorgwekkend dat het op klasse georiënteerde vakbondswerk in deze sector zo zwak is. Dit is opnieuw gebleken tijdens '14 N'. We beginnen te wennen aan het feit dat stakingen nauwelijks invloed uitoefenen op deze sector, terwijl in de jaren tachtig van grote strijdbaarheid sprake was.

Van binnenuit is er sprake van een politieke en morele verzwakking, de confederatie van vakbonden Comisiones Obreras (CC. OO.) draagt hiervoor een zware verantwoordelijkheid. We moeten vandaag een alarm laten horen: we mogen ons er niet bij neerleggen dat de banken in handen zijn van corporatistische vakbonden.

De dienstverlening is een ander 'zwart gat'. Er lijkt enige vooruitgang door de deelname aan de staking van kleine handelaren. Dit was echter niet het geval van de grootschalige detailhandel, terwijl er geen informatie is over acties in de warenhuizen. In ieder geval hopen we dat de

consumptiestaking - een initiatief dat beantwoordt aan de doelstellingen van de sterke vertegenwoordiging bij de vergaderingen van de '15M' (beweging van de 15e mei vorig jaar: los indignados, de verontwaardigden) - enige invloed heeft gehad en kan bijdragen aan het op burgers gebaseerde karakter van de staking en de uitbreiding daarvan.

Een tegenslag lijkt de vervoerssector, waar de schadelijke gevolgen te zien zijn van de "minimale diensten", wanneer deze niet door de sector zelf maar door de regionale overheden worden geregeld. Daarvan is het doel de stakingen te verzwakken en de essentiële diensten onder invloed van de privatisering niet te garanderen. De vakbonden begaan een fout door met deze 'minimale dienstverlening', ondanks klaagzangen, akkoord te gaan, waardoor ze vrijwel geen onderhandelingsruimte hebben. De vakcentrale, CGT (Confederación General del Trabajo), heeft er goed aan gedaan de maatregelen af te wijzen. Het maakt immers een verschil om iets opgelegd te krijgen of om er medeverantwoordelijk voor te zijn.

Wie maakt de dienst uit

De politieke betekenis van een algemene staking ligt niet fundamenteel in het karakter van de eisen. Op een expliciete of impliciete wijze is er sprake van een conflict om de macht. Voor een bepaalde tijd en in een beperkte context gaat het om de vraag wie de dienst uitmaakt. Daarom is het politieke resultaat van de staking niet goed in kwantitatieve termen te vatten, bepalend is om te weten wie politiek verzwakt of versterkt is, de stakingsbeweging of haar tegenstanders.

De gevestigde machten hebben dit goed begrepen. Dat is de reden waarom de stakingen steeds meer aan regulering en dwang onderworpen zijn. Voor de oude vakbeweging gold: 'de beste stakingswet is er één die niet bestaat'. Een wijze, door ervaring bevestigde, uitspraak. Maar de consensus die met de staat is overeengekomen en versterkt door de praktijk van de 'sociale dialoog' is uitgemond in beperkingen van de stakingsvrijheid. Zo ontstond een situatie, waarin de regering haar controle over de ontwikkeling van de stakingen versterkte en de stakingsbeweging afstand deed van haar recht op zelfregulering. Aan deze verschuiving zijn door overheid en ondernemers instrumenten van antistakingsdwang toegevoegd. Bijvoorbeeld repressie door de politie met boetes, dreiging van ontslag en dergelijke. Met als doel de staking politiek te demotiveren en de verzwakking van de heersende orde tegen te gaan.

Dat is de reden waarom een algemene staking, wil zij succesvol zijn, dient te worden gebaseerd op haar eigen legitimiteit en onvermijdelijk moet botsen met de legaliteit. Dit veronderstelt belangrijke individuele en collectieve risico's en een bescherming voor degenen die deze aangaan. Het was geen toeval dat tijdens de grote mobilisaties van oktober 2010 in Frankrijk alle alarmsignalen van het systeem zich richtten op de staking in de raffinaderijen: een legitieme actie die onwettig werd verklaard, omdat het idee van 'minimale dienstverlening' radicaal verworpen werd. De actie liet de benzinepompen opdrogen en opende zo een nieuw front in de strijd voor de controle over het vervoer. Maar de meerderheid van de vakcentrales deinsde terug voor deze krachtmeting, hetgeen resulteerde in een verzwakking van de stakingsbeweging.

Dit conflict van legitimiteit/legaliteit dient een centrale, praktische vraag te zijn tijdens de voorbereidingen van toekomstige algemene stakingen. Het is dus noodzakelijk om vanaf vandaag een front te organiseren tegen elke vorm van door overheid en ondernemers bedachte antistakingswetgeving. Zo ook voor een bescherming van de slachtoffers van de al in gang gezette, juridische repressie en tegen de dwang door het management - onzichtbaar, maar zeer effectief. Al deze bedreigingen beginnen ruim voor de staking en vereisen dus een vroegtijdige reactie.

Maar afgezien van deze directe taken, kunnen we een belangrijke, politieke uitdaging niet voorkomen. Met de onderwerping van sociale strijd aan wettelijke bepalingen kan geen belangrijke overwinning worden behaald. Dat is de les van de strijd tegen de huisuitzettingen door het Platform voor Hypotheek Gedupeerden (PAH).

Hoe verder?

Een gebied waar ongetwijfeld een belangrijke voortgang is geboekt, is de sociale uitbreiding van de mobilisatie. Een golf van bewegingen die zich ontwikkelt in de sectoren die het meest getroffen zijn door de aanvallen op de publieke diensten. Dat gebeurt op een autonome manier door te leren de specifieke problemen op te lossen en om te gaan met de gemeenschappelijke problemen (bijvoorbeeld met de integratie van de Vereniging van ouders van leerlingen in de 'groene golf' die zich richtte tegen de bezuinigingen op het openbaar onderwijs).

Deze uitbreiding geeft ook uitdrukking aan de politieke rijpheid van '15M' die tenslotte is voortgekomen uit stagnatie, in het bijzonder na de demonstraties van "omsingel het parlement" aan het einde van september. Een aangename 'last minute' verrassing is de steun van Euskal Herria Bildu (Baskische links nationalistische beweging) die voor de demonstraties van '14N' hebben opgeroepen via de vakbonden en andere collectieven in de grote Baskische steden. Kameraden uit deze regio zullen ons vertellen of deze steun een wijziging is in de koers van nationalistisch links ten opzichte van mobilisaties op nationaal niveau.

Deze stappen voorwaarts hebben geleid tot een paradoxale situatie waarin de maatschappelijke verontwaardiging groeit, ondanks het gebrek aan politieke perspectieven ten gunste van belangrijke wijzigingen in de dominante sociaal-economische orthodoxie. Dergelijke omstandigheden kunnen leiden tot de passiviteit van een meerderheid van de bevolking, maar op dit moment is de verontwaardiging sterker dan de berusting. Dat zal niet eeuwig duren. De uitdagingen van de 'the day after' zijn dan ook nog dringender. Wat zullen de CC.OO. en de UGT (Union General de Trabajadores de España) doen? Voortgaan op de doodlopende weg een referendum te bepleiten (over de bezuinigingen)? Als we een centraal thema vast willen stellen tegen het overheidsbeleid, waarom dan niet rechtstreeks weigeren om de schuld te betalen? Dat zou een prachtig doel zijn voor een nieuwe Iberische actie, of zelfs voor een Europese mobilisatie.

Met de algemene staking van '14N' is een stap gezet en is de voorbereiding van de volgende nodig. Dit is geen vrolijk perspectief, maar het is onvermijdelijk. We hebben al vijf jaar crisis achter de rug. De situatie zal niet van de ene op de andere dag veranderen. Maar er zijn aanwijzingen dat ontwikkelingen van zeer uiteenlopende aard aan de gang zijn, van Syriza in Griekenland tot '14N' in de Spaanse staat, via de moedige ervaringen van de 'groene stroom' en nu de 'witte vloed' tegen de dreigende bezuinigingen in de gezondheidszorg. Het gaat er om te leren van onze ervaringen, de grenzen te erkennen en aan de overstijging te werken.

De CC.OO. en de UGT maakten een enorme vergissing om de pensioenhervormingen van de regering Zapatero te aanvaarden. Nu baseert de premier Rajoy zich hierop en is hij bezig een nieuw offensief voor te bereiden tegen het recht op een fatsoenlijk pensioen, een basisrecht voor degenen die werken. De CC.OO. en UGT hebben zo een prachtige gelegenheid om de gemaakte fout recht te zetten.

Opbouw van een politiek alternatief

'14N' werkte niet erg goed op Europese schaal, ondanks dat het een initiatief in de goede richting was. Het zal tot enige bezorgdheid hebben geleid in de salons van de troika. In werkelijkheid bleef het echter een Iberische staking. Het nieuws uit Portugal is zeer positief, een brede sympathie onder de bevolking, terwijl de staking een met Spanje vergelijkbare invloed kende met meer effect op het openbaar vervoer. De demonstraties waren kleiner, maar de CGTP (Confederação Geral dos Trabalhadores Portugueses) heeft niet de traditie om demonstraties en stakingen aan elkaar te verbinden. Daar waar het nu wel gebeurde, was dat deels onder druk van het 'Linkse Blok'. Aan de andere kant waren er kort geleden grote demonstraties tegen het bezoek van de Duitse bondskanselier Angela Merkel.

Overigens is het begrijpelijk dat '14N' in Griekenland geen grote weerslag ondervond na de

stakingen van 6 en 7 november. De grootste zorg is de geringe invloed in Frankrijk en Italië, omdat het hier voorhoede-acties betrof. Het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) zal zeker met triomfalisme de balans opmaken, maar een Europese algemene staking ls nog ver weg. Om die te organiseren is veel meer nodig dan een datum en een persbericht, zoals in de EVV gebruikelijk is. Het is urgent om adequate instrumenten te ontwikkelen die de sociale strijd in de Europese Unie voortzetten en verenigen. Daarbij moeten alle mogelijkheden ingezet worden, waaronder initiatieven van het EVV.

'Politiek links' is ook ver verwijderd van het 'Syriza-model' dat opportunistische verleidingen lijkt te weerstaan om vervolgens de kernvraag te bereiken hoe een links alternatief op te bouwen dat breekt met een korset van 'twee wegen' en initiatieven onderneemt tot radicale en geloofwaardige maatschappelijke veranderingen. De behoefte hieraan is geen vraag van de lange termijn, het gaat hier om een onmiddellijke politieke kwestie. De noodzakelijke verandering in de maatschappelijke krachtsverhoudingen zal plaatsvinden zonder een verandering in de politieke krachtsverhoudingen binnen links. Deze twee verhoudingen hangen samen, maar zijn relatief autonoom, met elk specifieke taken en verantwoordelijkheden.

Dit artikel verscheen oorspronkelijk op International Viewpoint.

Nederlandse vertaling: Roland Siebe voor Solidariteit.